

Lausunto kansallisen vesihuoltouudistuksen visiosta ja sen toimeenpano-ohjelman luonnoksesta

Vesihuoltolainsäädännön uudistus vaiheittain

Laki vesihuoltolain muuttamisesta (681/2014) kaipaa täsmentämistä liiallisen tulkinnanvaraisuuden vuoksi:

Määritelmässä taajaman käsite tulee selventää joko laissa tai valvontaviranomaiselle. Valvontaviranomainen tulkitsee Suomen Ympäristökeskuksen kehittämän YKR-taajaman em. lain mukaiseksi taajamaksi. Tosiasiallisesti lain ja YKR-taajaman välillä on huomattava ero paikkatietoanalyysin perusteella. Määritelmien välisellä erolla on merkittäviä vaikutuksia liittämismuutosten perusteella. ELY:n lausunnon perusteella ”kuntien ei tule käyttää harkintavaltaa taajaman määrittelyssä”, jonka vuoksi käytettävien termien tulee olla yksiselitteisiä näkemuserojen välttämiseksi ja asiakkaiden oikeudenmukaisen kohtelun vuoksi.

Toiminta-alueiden määrittämistä tulee selkeyttää tai vastaavasti valvontaviranomaisten ymmärrys yhtenäistää eri alueiden kesken. Tällä hetkellä valvontaviranomainen kokee toiminta-alueiden määrittämisen pääasialliseksi välineeksi vesihuollon kehittämiseen kunnissa.

Olisi tarkoituksenmukaista täsmentää, että toiminta-alueiden määrittäminen on vain yksi keino kehittää vesihuoltoa kunnassa. Muut kehittämistavat (kehittämissuunnitelma, vesiosuuskunnat) ovat yhtä merkittäviä keinoja kehittämissuunnitelman täyttämiseksi kuin toiminta-alueiden määrittäminen.

Hyvän vesihuollon kriteeristön käyttöönotto

Massiivisen kriteeripatteriston ulottamista vesihuoltolaitoksia lakisääteisesti velvoittavaksi tulee harkita hyvin tarkkaan. Ei ole mitenkään yksiselitteisen selvää, että kriteeristön pakottaminen laitosten täytettäväksi edistäisi hyvää vesihuoltoa. Nykyiselläänkin VEETIn ja VENLAN päällekkäinen täyttäminen koetaan turhauttavaksi. Tietojen täyttämisen unohtuminen/viivästyminen johtaa huonon ”Oiva-arvosanan” saamiseen vaikka asiat olisivat kunnossa. Tulee harkita tarkkaan hymynaama-arvosanojen antamaa viestiä asiakkaille. Lisäävätkö vai vähentävätkö ne asiakkaiden luottamusta vesihuoltoalaan? Resurssien riittävyys on tunnistettu huolenaihe monella laitoksella. Tuleeko näitä vähäisiä resursseja kohdistaa em. asioihin vai johonkin muuhun?

Alueellisen yhteistyön kehittäminen

Keski-Uudellamaalla vesihuoltolaitosten välinen yhteistyö on tiivistä ja toimivaa. Säännöllisten tapaamisten lisäksi myös yhteishankintoja suoritetaan säännönmukaisesti. Vesihuoltolaitosten välisen yhteistyön kehittäminen ja tukeminen on kannatettavaa. Yhteistyön tulee olla vesihuoltolaitoslähtöistä eikä ”ylhäältä ohjattua”. Ylikunnallisten ja

maakunnallisten yleis- ja kehittämissuunnitelmien laadinta lisännee ymmärrystä ja syventää yhteistyötä. Em. suunnitelmat eivät saa olla luonteeltaan kuitenkaan sitovia ja velvoittavia vaan jokaisella vesihuoltolaitoksella ja kunnalla tulee säilyttää määräysvalta omaisuutensa ylläpidosta ja kehittämisestä.

Pitkäjänteinen investointisuunnittelu ja vesihuollon kehittäminen

Sipoossa on laadittu vuoteen 2023 ulottuva kehittämissuunnitelma ja sitä on tarkoitus ylläpitää ja päivittää säännöllisesti. Olisi tärkeää korostaa, että kehittämissuunnitelma on yksi keino toteuttaa lain kunnalle säätämää kehittämisvelvoitetta.

Sipoon Vesi pitää hyvänä asiana omaisuudenhallinnan tärkeyden korostamista. Omaisuuden tietopohjan tulee olla kattava ja luotettava, jotta oikein kohdennettuja päätöksiä niin huollon kuin investointien suhteen voidaan tehdä.

Pitkän aikavälin investointisuunnitelma uudisinvestointien osalta lienee mahdollista ja järkevää tehdä. Saneerausinvestointien osalta pitkän aikavälin investointisuunnitelma edellyttää merkittävän määrän paikkansa pitävää tietoa omaisuuden tilasta, jota ei tällä hetkellä monellakaan laitoksella tosiasiallisesti ole.

Pakolliseksi veloitteeksi asetettu pitkän aikavälin saneerausinvestointisuunnitelma johtanee suurimmassa osassa laitoksia arvaamiseen ensimmäisten vuosien jälkeisen osan suhteen riittävän tiedon puutteen vuoksi. Tietojen kerääminen olemassa olevasta verkostosta riittävälle tasolle on vuosien, ellei kymmenien vuosien työ. Ei liene realistista olettaa, että lailla velvoittamalla syntyy tehokkaita ja oikein kohdistettuja saneeraus suunnitelmia.

Pätevyysvaatimukset vesihuoltoalalle

Pätevyysvaatimuksien ja varahenkilöiden velvoittamisessa vesihuoltolaitosten henkilöstölle, tulee huomioida, että valtaosa kunnallisista vesihuoltolaitoksista ovat sidoksissa palkkojen, rekrytointien, henkilöstömäärien ja henkilöstöpolitiikan suhteen sidoksissa kunnan linjauksiin.

Vesihuoltolaitosten digitalisaatiovalmiuksien ja tiedonhallinnan kehittäminen

Sipoon Vesi katsoo digitalisaation edistämisen olevan tarpeen. Etenkin tiedon- ja omaisuudenhallinnan osa-alueet ovat pääomaintensiivisellä alalla keskeisiä. Sipoon Vedellä onkin panostettu edellä mainittuihin alueisiin voimakkaasti viime vuodet. Kokemus on, että vesihuoltolaitokset pyrkivät kehittämään järjestelmiä, rajapintoja sekä tuottamaan uusia tietoa kokoavia järjestelmiä vahvasti oman

laitoksensa sisällä. Ylikunnallinen yhteistyö ja avoimuus laitosten kesken em. kehitystyössä saattaisi olla hyödyllistä.

Sipoon Vesi
9.2.2021